

Pia Tafdrup (1952)

Költő, drámaíró és irodalomkritikus Koppenhágában született s 1977-ben szerzett bölcsészdiplomát az ottani egyetemen dán irodalomból és nyelvből. A 80-as évek nagy részében a *Politiken* c. nagy dán napilapnál a korszak dán lírájának a recenzense. Szerkesztésében-válogatásában jelent meg a 80-as évek két kormeghatározó reprezentatív dán lírai antológiája, a *Konstellációk* (Konstellationer; 1982) és a *Transzformációk* (Transformationer; 1985). 1989-ben beválasztották a Dán Akadémiába, annak legfiatalabb tagjaként. Első verseskötetét 1981-ben adta ki, 29 évesen, tehát már nem is egészen fiatalon *Amikor kilyukad egy angyal* (Når det går hul på en engel) címmel, s azonnal kitűnt, hogy hangvétele mennyire különbözött nemzedéke többi költőjétől. Ebben a kötetében saját testi-lelki fejlődését ábrázolta gyermekkori éveit során. S noha belőle se hiányzott a lázadás hangja, annál inkább viszont a korabeli dán avantgard kétségbeejtő és kétségbeesett nihilizmusa. Annál érzékelhetőbben volt viszont jelen testi tapasztalatvilága, éspedig olyan fokban és módon, ami nem csak új, de teljesen szokatlan is volt eleddig a dán lírában. Kötetével egy csapásra nemzedéke legtöbbit emlegetett tagjai közé került, noha tőlük témavilágán kívül abban is különbözött, hogy sokban visszafordulni látszott a korábbi hagyományosabb kifejezési formákhoz. Ezeket a sajátos és máris jellemzőként emlegetett vonásait megőrizte következő kötetekben is: *Semmitfogás* (Intetfang; 1982); *A legbensőbb zóna* (Den inderste zone; 1983); *Szökőár* (Springflod; 1985); *Fehér láz* (Hvid feber; 1986); *Másodpercek hídjá* (Sekundernes bro; 1989). Az erotika központi helyet foglal el e kötetek verseiben is, de témái közé bekerült a halálélmény, valamint a szellemi és metafizikai problémák érintése is. Az élet, az élés érzéki, szexuális élményanyagát azonban mindig sajátosan női szemzőgből dolgozza fel, éspedig teljesen szokatlan nyíltsággal adva hangot a testi szeretkezés mozzanatainak. Verseinek kiindulási pontja még akkor is a szenzualitás, amikor (miként a *Másodpercek hídjában* is) a társadalom és a civilizáció kritikájával jelentkezik. Nem véletlenül nevezte tehát egyik kritikusa költészetét „kropsmodernisme”-nek, azaz a test modernizmusának. Érdekes újítása a prenatalis, azaz a születés előtti állapot tudatvilágának feltárására tett kísérlete; ezek a törekvései bizonyos fokig összefüggésben állnak a darwini fejlődéstanal, a jungi archetipus-elmélettel, egyik-másik vallás mítoszaival, és mindenképpen a még ismeretlen felé próbál ablakot nyitni.

Költészete a 90-es években kiadott négy jelentős kötetével érte el eddigi csúcspontját: 1992-ben jelent meg a *Kristályerdő* (Krystalskoven), 1994-ben a *Territoriális dal* (Territorialsang), 1998-ban *A királynő kapuja* (Dronningeporten), 1999-ben pedig a *Százlábú* (Tusindfødt). Közülük nem véletlenül *A királynő kapujára* irányult a legnagyobb figyelem, nem utolsó sorban, mivel éppen ezért a kötetéért tüntették ki Pia Tafdrupot az Északi Díjjal, a dán költőnőt választva olyan mézőnyben, ahol versenytársai közt szerepelt mások mellett Göran Sonnevi és Lars

Norén is, ez a két jelentős svéd költő. A díjkiosztó bizottság indoklása szerint a kötet egésze átfogó képet nyújt a természet és az ember életciklusairól – a nő képzeletvilágának a tükrében, fő tengelyében a testtel. Itt közölt szövegei párhuzamba hozzák a nőt és a vizet, a nő természetét a víz különböző megjelenési formáival: a vízcseppel, a kúttal, a tóval, a tengerrel, a vérrel és a - spermával. Nyelvezete erőteljesen láttató, s tele érzékeltető érvel.

A kötet ellen (talán nem várt mértékben, de semmiképpen se egészen meglepően) heves kritikai hangok szólaltak meg, éspedig érdekes módon elsősorban a feminista mozgalom képviselői részéről, akik egyöntetű eréllyel tiltakoztak a nőnek a kötet verseiből kiszűrődő s kellemetlennek nevezhető felfogása ellen. Egyfajta fordított feminizmusként említik, visszalépésnek, mivel szerintük Tafdrupnak a nőről alkotott képe kísértetiesen hasonlít arra képre és nő-felfogásra, ami ellen a feministák küzdenek. Más vélemények szerint azt mutatja ez, hogy az igazhitű feministákat kevés dolog tudja jobban felháborítani, mint a nő biológiájának dicsérete, különösképpen, ha ez a dicséret női részről hangzik el...

Tíz eddig megjelent verseskötete mellett Tafdrup közzétett két drámát is *A halál a hegyekben* (Døden i bjergene; 1988) és *A föld kék* (Jorden er blå; 1991) címmel. Munkásságához fontos adalékokkal szolgál poétikai műve: *A vízen járok. Vázlat egy poétikához* (Over vandet går jeg. Skitse til en poetik; 1991).

Verseit eddig angolra, németre, franciára és svédre fordították le, de az Északi Díjjal bizonyára tovább nő az érdeklődés költészete iránt más nyelvterületeken is. Vallomása szerint Georg Trakl, Pul Celan és Nelly Sachs költészetét érzi a sajátjához legközelebb állónak.

Sulyok Vince fordításai és jegyzete

A verseket a fordító a következő versesköteteiből válogatta: Intetfang. Borgen forlag, Koppenhága 1982., Springflod. Borgen forlag, Koppenhága 1985., Sekundernes bro. Borgen forlag, Koppenhága 1988., Territorialsang. Borgen forlag, Koppenhága 1994., Dronningeporten. Gyldendal forlag, Koppenhága 1998., Tusindfådt. Gyldendal forlag, Koppenhága 1999.